

**ZARZĄDZENIE
REGIONALNEGO DYREKTORA OCHRONY ŚRODOWISKA W BYDGOSZCZY**

z dnia 7 listopada 2016 r.

w sprawie ustanowienia planu ochrony dla rezerwatu przyrody „Hedera”

Na podstawie art. 19 ust. 6 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2015 r. poz. 1651, 1936 i 2171 oraz z 2016 r. poz. 422) zarządza się, co następuje:

§ 1. Ustanawia się plan ochrony dla rezerwatu przyrody „Hedera” zwanego dalej „rezerwatem”.

§ 2. 1. Celem ochrony rezerwatu jest zachowanie powierzchni leśnej o charakterystycznym typie siedliskowym - las grądowy z licznym udziałem kwitnących i owocujących okazów bluszczu pospolitego *Hedera helix*.

2. Przyrodniczymi i społecznymi uwarunkowaniami realizacji celu ochrony, o którym mowa w ust. 1, są:

- 1) położenie rezerwatu na gruntach należących do Skarbu Państwa, zarządzanych przez Państwowe Gospodarstwo Leśne Lasy Państwowe, Nadleśnictwo Żołędowo oraz Uniwersytet Technologiczno-Przyrodniczy im. Jana i Jędrzeja Śniadeckich w Bydgoszczy;
- 2) położenie rezerwatu na terenie obszaru Natura 2000 Dolina Noteci PLH300004;
- 3) położenie rezerwatu w izolowanym kompleksie leśnym w sąsiedztwie miejscowości Minikowo.

§ 3. Identyfikację oraz określenie sposobów eliminacji i ograniczania istniejących i potencjalnych zagrożeń wewnętrznych i zewnętrznych oraz ich skutków na obszarze rezerwatu przedstawia tabela stanowiąca załącznik nr 1 do zarządzenia.

§ 4. Ochronie czynnej podlega cały obszar rezerwatu.

§ 5. Określenie działań ochronnych na obszarze ochrony czynnej, z podaniem ich rodzaju, zakresu i lokalizacji, przedstawia tabela stanowiąca załącznik nr 2 do zarządzenia.

§ 6. Zarządzenie wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia.

Z up. Regionalnego Dyrektora
Ochrony Środowiska w Bydgoszczy

Marek Machnikowski
Regionalny Konserwator Przyrody
w Bydgoszczy

Załącznik Nr 1 do Zarządzenia
Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska
w Bydgoszczy
z dnia 7 listopada 2016 r.

Identyfikacja oraz określenie sposobów eliminacji lub ograniczania istniejących i potencjalnych zagrożeń wewnętrznych i zewnętrznych oraz ich skutków na obszarze rezerwatu

Lp.	Identyfikacja zagrożeń wewnętrznych i zewnętrznych	Sposoby eliminacji lub ograniczenia istniejących i potencjalnych zagrożeń wewnętrznych i zewnętrznych oraz ich skutków
Zagrożenia wewnętrzne		
1.	Występowanie inwazyjnych i ekspansywnych gatunków roślin (zagrożenie istniejące) takich jak np. barszcz Sosnowskiego <i>Heracleum sosnowskyi</i> .	Usuwanie stanowisk inwazyjnych gatunków roślin. Bieżąca kontrola w zakresie rozprzestrzeniania się tych gatunków, nie rzadziej niż raz na 5 lat.
2.	Występowanie obcych geograficznie drzew i krzewów głównie robinia akacjowa <i>Robinia pseudoacacia</i> , świdośliwka kłosowata <i>Amelanchier spicata</i> , ligustr pospolity <i>Ligustrum vulgare</i> , śnieguliczka biała <i>Symphoricarpos albus</i> (zagrożenie istniejące).	Stopniowe, cykliczne usuwanie obcych geograficznie i siedliskowo gatunków drzew i krzewów.
3.	Sukcesja wtórna zbiorowiska nieleśnego (zagrożenie istniejące).	Użytkowanie ekstensywne łąki.
4.	Nielegalne wysypisko odpadów w oddz. 476Ai (zagrożenie istniejące).	Bieżąca kontrola terenu oraz usuwanie śmieci przez właściciela lub zarządcę terenu, zgodnie z odrębnymi przepisami.
Zagrożenia zewnętrzne		
5.	Występowanie inwazyjnych i ekspansywnych stanowisk gatunków roślin przy granicy z rezerwatem (zagrożenie potencjalne).	Bieżąca kontrola w zakresie rozprzestrzeniania się ekspansywnych gatunków roślin nie rzadziej niż raz na 5 lat. W przypadku stwierdzenia ich występowania na terenie rezerwatu podjęcie odpowiednich działań ochronnych (usuwanie).

Z up. Regionalnego Dyrektora
Ochrony Środowiska w Bydgoszczy
Marek Machnikowski
Regionalny Konserwator Przyrody
w Bydgoszczy

Załącznik Nr 2 do Zarządzenia
Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska
w Bydgoszczy
z dnia 7 listopada 2016 r.

Określenie działań ochronnych na obszarze ochrony czynnej, z podaniem ich rodzaju, zakresu i lokalizacji

Lp.	Rodzaj działań ochronnych	Zakres działań ochronnych	Lokalizacja działań ochronnych ¹⁾
1.	Usuwanie stanowisk gatunków inwazyjnych i ekspansywnych.	Usuwanie rozpocząć wraz z rozpoczęciem działań dotyczących gatunków inwazyjnych i ekspansywnych występujących w pobliżu granic rezerwatu. Weryfikacja lokalizacji i udziału stanowisk gatunków roślin. Działanie prowadzone cyklicznie do momentu zaniku stanowisk gatunków inwazyjnych ekspansywnych na terenie rezerwatu.	Cały obszar rezerwatu
2.	Usuwanie stanowisk obcych geograficznie drzew i krzewów głównie robinia akacja <i>Robinia pseudoacacia</i> , świdośliwka kłosowata <i>Amelanchier spicata</i> , ligustr pospolity <i>Ligustrum vulgare</i> , śnieguliczka biała <i>Symphoricarpos albus</i> .	Usunięcie stanowisk gatunków drzew lub krzewów obcych geograficznie w okresie jesienno-zimowym. Zabieg powtarzać cyklicznie do momentu zaniku stanowisk.	Oddziały leśne 476Ad, 476Ag,
3.	Ekstensywne użytkowanie.	Koszenie dwukośne bez wałowania, nawożenia.	Część działki nr 656/18, obręb ewidencyjny Ślesin (0016), gmina Nakło nad Notecią
4.	Bieżąca kontrola w zakresie rozprzestrzeniania się inwazyjnych i ekspansywnych gatunków roślin nie rzadziej niż raz na 5 lat.	Kontrola efektywności wykonywanych zabiegów oraz weryfikacja nowych stanowisk ekspansywnych gatunków roślin.	Cały obszar rezerwatu

Z up. Regionalnego Dyrektora
Ochrony Środowiska w Bydgoszczy

Marek Machnikowski
Regionalny Konserwator Przyrody
w Bydgoszczy

---

¹⁾ Plan Urządzenia Lasu Nadleśnictwa Żółędowo na okres 2012-2021.

UZASADNIENIE

Plan ochrony dla rezerwatu przyrody „Hedera” jest dokumentem określającym sposoby zachowania powierzchni leśnej o charakterystycznym typie siedliskowym łągu zboczowego z licznym udziałem kwitnących i owocujących okazów bluszczu pospolitego *Hedera helix*. Rezerwat przyrody „Hedera” został ustanowiony rozporządzeniem Nr 248/00 Wojewody Kujawsko-Pomorskiego z dnia 7 grudnia 2000 r. w sprawie uznania za rezerwat przyrody (Dz. Urz. Woj. Kuj.-Pom. z 2001 r. Nr 3, poz. 25). Aktualnie obowiązuje zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Bydgoszczy z dnia 29 stycznia 2016 r. w sprawie rezerwatu przyrody „Hedera” (Dz. Urz. Woj. Kuj.-Pom. z 2016 r. poz. 508). Dla właściwego funkcjonowania rezerwatu i jego ochrony plan ochrony zgodnie z art. 20 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 roku o ochronie przyrody (Dz. U. z 2015 r. poz. 1651, z późn. zm.) sporządza się na okres 20 lat. Zgodnie z art. 19 ust. 6 ustawy o ochronie przyrody regionalny dyrektor ochrony środowiska ustanawia w drodze zarządzenia plan ochrony dla rezerwatu przyrody, sporządzony na podstawie w art. 20 ww. ustawy. Projekt planu ochrony dla rezerwatu przyrody „Hedera” został zaopiniowany przez Nadleśnictwo Żołędowo pismem z dnia 18.08.2016 r., znak ZG.7212.9.2016, zaopiniowany pozytywnie przez Uniwersytet Techniczno-Przyrodniczy im. J. i J. Śniadeckich w Bydgoszczy pismem z dnia 15.09.2016 r., znak 357/2016, Kujawsko-Pomorski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Minikowie pismem z dnia 16.09.2016 r., znak PS-062-54-2024/2016 i Radę Gminy Nakło nad Notecią uchwałą Nr XXIV/504/2016, z dnia 25.08.2016 r. oraz przez Regionalną Radę Ochrony Przyrody w Bydgoszczy uchwałą Nr 8/2016, z dnia 6.10.2016 r. Na podstawie art. 59 ust. 2 ustawy z dnia 23 stycznia 2009 r. o wojewodzie i administracji rządowej w województwie (Dz. U. z 2015 r. poz. 525, z późn. zm.) projekt zarządzenia został uzgodniony przez Wojewodę Kujawsko-Pomorskiego pismem znak: WIR.IX.710.40.2016, z dnia 27.10.2016 r.

Obwieszczeniem z dnia 27.07.2016 r., znak WPN.6202.5.2016.KLD.3, Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Bydgoszczy zawiadomił o możliwości udziału społeczeństwa w postępowaniu poprzez zapoznanie się z projektem planu ochrony i możliwość składania uwag i wniosków. Informacja została podana do publicznej wiadomości zgodnie z art. 3 ust. 1 pkt 11, art. 39 ustawy z dnia 3 października 2008 roku o udostępnieniu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2016 r. poz. 353, z późn. zm.) i rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 12 maja 2005 r. w sprawie sporządzenia projektu planu ochrony dla parku narodowego, rezerwatu przyrody i parku krajobrazowego, dokonania zmian w tym planie oraz ochrony zasobów, tworów i składników

przyrody (Dz. U. Nr 94, poz. 794). Wpłynęły następujące uwagi:

1. Generalna Dyrekcja Ochrony Środowiska Departament Zarządzania Zasobami Przyrody - uwagi przesłane drogą elektroniczną w dniu 1 sierpnia 2016 r.:

- w uzasadnieniu do projektu zarządzenia zamieścić informację nt. podstawy prawnej na jakiej funkcjonuje rezerwat,
- w § 2 ust. 2 projektów zarządzeń - w przyrodniczych i społecznych uwarunkowaniach realizacji celu ochrony wpisać, że rezerwat jest położony na obszarze Natura 2000,
- w załączniku nr 1 i 2 oraz uzasadnieniu do projektu zarządzenia poprawić sformułowanie „użytkowanie np. poprzez koszenie” na „koszenie”,
- przeformułować zapis „dokładne wykopywanie roślin z korzeniami przy zastosowaniu odzieży ochronnej i rękawic, najlepiej przy niezbyt słonecznej pogodzie”.

Odpowiedź: uwagi uwzględniono. Zapis „użytkowanie np. poprzez koszenie” zmieniono na „użytkowanie ekstensywne łąki” w celu ogólnego ujęcia sposobu realizacji działań.

2. Nadleśnictwo Żołędowo, pismem z dnia 18.08.2016 roku, znak: ZG.7212.9.2016, zgłosiło następujące uwagi do projektu planu ochrony dla rezerwatu przyrody „Hedera”:

- 1) „W odniesieniu do usuwania gatunków inwazyjnych należy opracować metodyki usuwania stanowisk tych roślin na bieżąco i wdrażać z uwzględnieniem posiadanych środków finansowych oraz w ramach najlepszej wiedzy w czasie wykonywania prac oraz dobrych praktyk w porozumieniu z RDOŚ w Bydgoszczy. Nie należy zamykać drogi do innych sposobów usuwania gatunków inwazyjnych. Sprawdzanie efektywności wykonywanych zabiegów co 5 lat również nie jest pożądanym przez Nadleśnictwo Żołędowo zapisem, bowiem efektywność tych zabiegów może być różna w przypadku różnych metodyk, a ponadto zależy również od zaangażowania w usuwanie gatunków inwazyjnych przez prywatnych właścicieli działek znajdujących się w pobliżu rezerwatu „Hedera”. Usuwanie obcych geograficznie roślin należy przeprowadzić w miejscach ich występowania, sztywne zapisy dotyczące wydzieleń leśnych ograniczają pole działania do tych konkretnych wydzieleń, a plan ochrony jest opracowany na 20 lat i sytuacja przyrodnicza w tym zakresie może ulec zmianie. Należałoby raczej używać zapisów „stanowiska na terenie rezerwatu”

Odpowiedź: Uwagi uwzględnione. Zapisy zmieniono tak aby umożliwić zastosowanie metod najbardziej efektywnych zgodnie z obowiązującą na dany czas wiedzą i sztuką w tym zakresie. Ponadto zmieniono zapis „usuwanie roślin” na „usuwanie stanowisk”, zgodnie z sformułowaniami przyjętymi w fitosocjologii.

- 2) „Proponuje się zmienić zapis „likwidacja wysypiska śmieci” na „sprzątanie śmieci”, ponieważ

problem ze śmieciami występuje w tej okolicy regularnie, jest związany z targami rolniczymi itp.

Nadleśnictwo Żołędowo nie jest w stanie samodzielnie pozbyć się tego problemu.”

Odpowiedź: Uwaga częściowo uwzględniona. Zapis został zmieniony adekwatnie do panującej sytuacji na gruncie. Niemniej obowiązki właścicieli nieruchomości, dotyczące utrzymania czystości i porządku określone zostały w ustawie z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach (Dz. U. z 2016 r. poz. 250, z późn. zm.) i będą egzekwowane na podstawie ww. przepisów, zatem nie wprowadzono dodatkowych ustaleń w przedmiotowym zakresie w niniejszym zarządzeniu.

Ochronę czynną zaplanowano na całym obszarze rezerwatu przyrody „Hedera”. Działania ochronne na terenie rezerwatu polegać będą m.in. na usuwaniu inwazyjnych gatunków obcych. Problemem jest fakt, że występują one nie tylko w granicach rezerwatu, ale też w bezpośrednim jego sąsiedztwie na licznych stanowiskach. Barszcz Sosnowskiego stwierdza się w całej dolince oraz poniżej w dolinie Noteci, stąd też jego usuwanie wyłącznie z terenu rezerwatu będzie działaniem nieskutecznym. Na terenie rezerwatu występują również gatunki uważane za ekspansywne, choć nie inwazyjne. Przegorzan kulisty znajduje się na poboczu drogi we wschodniej części rezerwatu oraz pojedynczo na terenie rezerwatu, a trojęść amerykańska tworzy zgrupowanie na terenie żwirowni w pobliżu północno-wschodniego krańca rezerwatu oraz dalej w kierunku północnym wzdłuż drogi przy wschodniej granicy rezerwatu, skąd gatunki te z łatwością mogą przedostawać się na teren chroniony. Usuwanie rozpocząć wraz z rozpoczęciem działań dotyczących gatunków inwazyjnych występujących w pobliżu granic rezerwatu. Usuwanie gatunków inwazyjnych z terenu samego rezerwatu jest w takim przypadku działaniem w dłuższej perspektywie nieskutecznym.

Zaplanowano również usuwanie stanowisk obcych geograficznie drzew i krzewów głównie robinia akacjowa, świdośliwka kłosowata, ligustr pospolity, śnieguliczka biała.

Ponadto w celu ograniczenia sukcesji wtórnej zbiorowiska nieleśnego zaplanowano jego użytkowanie np. koszenie.

Niezbędnym do rozwiązania problemem jest istnienie dużego wysypiska śmieci. Położone jest ono przy zachodniej granicy rezerwatu, przy przebiegającej obok drodze gruntowej. Przewidziano usuwanie śmieci przez właściciela lub zarządcę terenu, zgodnie z odrębnymi przepisami.

Ze względu na uwarunkowanie przyrodnicze rezerwatu nie wskazano miejsc, w których może być prowadzona działalność wytwórcza, handlowa i rolnicza, jak również nie wskazano obszarów udostępnianych dla celów naukowych, turystycznych, rekreacyjnych, sportowych, amatorskiego połowu ryb i rybactwa. Udostępnianie rezerwatu w celu badań naukowych należy

rozpatrywać na podstawie art. 15 ust. 1 pkt. 24 ustawy o ochronie przyrody. Uzyskanie indywidualnej zgody na prowadzenie ww. czynności gwarantuje nadzór nad ich rodzajem i metodyką, mając na uwadze dbałość o zachowanie celu ochrony rezerwatu przyrody we właściwym stanie. Ponadto odrębnym zarządzeniem nr 6/2012 z dnia 30 marca 2012 r. Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Bydgoszczy wyznaczył na terenie powyższego rezerwatu, na podstawie art. 15 ust. 1 pkt. 15 ustawy o ochronie przyrody, szlak pieszy w celu edukacyjnym.

Nie wprowadzono dodatkowych ustaleń do studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Nakło nad Notecią, miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, planów zagospodarowania przestrzennego województwa kujawsko-pomorskiego dotyczących eliminacji lub ograniczenia zagrożeń w rezerwacie wewnętrznych i zewnętrznych. Brak ustaleń wynika z braku zagrożeń, którym można by przeciwdziałać poprzez ww. ustalenia.

Zgodnie z art. 20 ust. 6 ustawy o ochronie przyrody niniejszy plan ochrony dla rezerwatu nie zawiera zakresu planu zadań ochronnych obszaru Natura 2000 Dolina Noteci PLH300004, ponieważ dla tego obszaru Natura 2000 ustanowiono plan zadań ochronnych zarządzeniem Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Bydgoszczy i Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Poznaniu z dnia 28 kwietnia 2014 r. w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Dolina Noteci PLH300004 (Dz. Urz. Kuj.-Pom. poz. 1477, z późn. zm.), obejmujący obszar rezerwatu przyrody „Hedera”.

Z up. Regionalnego Dyrektora
Ochrony Środowiska w Bydgoszczy
Marek Macznikowski
Regionalny Konserwator Przyrody
w Bydgoszczy